

Velen rijden er voorbij, maar bijna niemand weet wat zich achter de dikke muren van de Mesdagkliniek in Groningen afspeelt. *Dagblad van het Noorden* was gedurende een half jaar kind aan huis in het 'kasteel' aan de Hereweg en volgde het dagelijkse leven. *Mesdag*: een 7-delige serie over het leven in de tbs-richting. Vandaag aflevering 4: Werk.

Door Frank von Hebel

MESDAG

DAGBLAD SERIE

▲ In de werkzaal metaal hangt een muffe lucht van metaal, vuur en stof. Foto's: Kees van de Veen

Schuurpapier voor Nick

Het schuurpapier glijdt op en neer over het frame van de fiets. Blank ijzer verschijnt waar eerst zwarte verf zat. Nick drukt zijn rechterhand stevig op het papier. Dezelfde hand richtte pistolen, beukte in op lichamen en brak 's nachts deuren open. Nick was een bankoverval, een inbreker, een afperser en nog veel meer. In de Mesdag repareert hij fietsen. Voor 2,47 euro per uur.

In de werkzaal metaal hangt een muffe lucht van metaal, vuur en stof. Lasbranders spuwen helderwitte flitsen uit. Slijptollen vuren gierend donkergele vonken af als ze ijzer schampen.

De fietsenmakerij zit in een aparte werkruimte. Aan de muur bungelen velgen en rubberen banden. Een fiets zweeft in de lucht, hangend aan twee kettingen. Nick, breed en gespierd, draagt de verplichte donkerblauwe overall. Hij is niet alleen. Joël, ook breed en gespierd, trekt een kettingkast van een fiets. Hij draagt een veiligheidsbril met gele glazen. Nick niet. Hij weet dat het verstandig zou zijn. Zijn rechteroog is blind. Uit de blauwe iris lijkt een stukje te zijn weggekappt. Het 44-jarige lichaam van Nick draagt de littekens van een gewelddadig leven.

Tijdens een ruzie stak iemand een schaar in zijn oog. Toen zag hij nog voor 10 procent. Jaren later drong tijdens een schietpartij een scherf van een kogel het oog in. Toen zag hij er niets meer mee. Hij vertelt er niet veel over. Dat hoorde bij het leven dat hij leidde.

Nick ziet door het raam de boomlange gestalte van Jochem, een van de arbeidstherapeutisch medewerkers, door de metaalwerkplaats lopen. De oud-bouwkwerker is omringd door tbs'ers die met schroevendraaiers, ijzeren staven en lasapparatuur rondlopen. Hij voelt zich geen moment ongerust. De patiënten

komen hier om te werken. Om wat te verdienen. Even lekker met hun handen werken. Hier zijn geen 'gangs' die elkaar met zelfgefabriceerde wapens bevechten om een plek in de hiërarchie. Jochem maakte een keer mee dat in het verblijf van een patiënt een scherp stuk ijzer werd gevonden. De patiënt beweerde dat hij het wilde gebruiken om piercings te maken. Jammer dan. Het is en blijft verboden.

Het zijn vooral de patiënten met een zogeheten persoonlijkheidsstoornis die met metaal en hout werken. Zij zijn heel goed in staat complexe handelingen uit te voeren en hun werk te plannen. Patiënten met een psychotische kwetsbaarheid werken vooral bij de afdeling inpak en montage. Eenvoudig werk. Een donkere man vouwt met routinegebaren een stuk karton in een driehoekje. De handeling duurt hooguit enkele seconden. Daarna ploft het driehoekje in een doos met kartonnetjes. Heel veel kartonnetjes. Die eindigen uiteindelijk op lijsten om schilderijen tijdens vervoer tegen stoten te beschermen. Een galerie in de stad is de voornaamste afnehmer.

Een lange man met een mager gezicht sorteert golfballen. Uit een grote doos pikt hij een bal, staart een fractie van een seconde naar het merk dat in kleine letters op het geribbelde wit is gedrukt en legt de bal apart. Pak, kijk, leg weg. En dat duizend keer op een dag. De golfbal werd enkele weken geleden door een welgestelde Amerikaan van een tee geramd en belandde in een meertje. Een duiker viste de bal uit het water. Een bedrijf uit Groningen importeert ze, laat ze sorteren in de Mesdag en verkoopt de ballen weer door. Zo gaat de bal van golfer, naar tbs-patiënt en weer terug. De afdeling verwerkt in twee weken 37.500 ballen.

Nicks handen houden geen ballen vast, maar ijzer.

Op vier vingers zijn in gotische stijl de letters a c a b getatoeëerd. *All Cops Are Bastards*. Nick was woedend op de wereld. Misbruik, mishandeling en verwaarlozing tekenden zijn jeugd. Op zijn twaalfde deed hij zichzelf een belofte. Hij zou hard worden. Niemand zou hem nog raken of pijn doen. Kwetsen. Hij hield woord. Hij staalde zijn lichaam door ijzer te tillen. Hij beukte in op bokszakken. Een vak leerde hij niet. Hij koos voor de onderwereld. Daarvoor betaalde hij een hoge prijs. Voordat hij in de Mesdag kwam, bracht hij in totaal twintig jaar achter de tralies door.

Nu kiest hij voor een andere wereld. Eentje waarin hij geen wapen hoeft vast te houden, maar schuurpapier. Eentje waarin hij zijn zoon de hand kan schudden. Hij heeft hem precies een dag meegeemaakt. De dag na zijn geboorte kwam er een arrestatie team voor de jonge vader. De moeder verbrak al het contact. Maar misschien verandert ze van gedachten. Hij haalt zijn schouders op. Misschien.

En de Mesdag helpt hem daarbij. Hij is blij met de kliniek. Die helpt hem. De diagnose luidt: borderline en posttraumatisch stressyndroom. Een syndroom waar veteranen uit oorlogsgebieden ook aan lijden. Hij krijgt een nieuwe therapie. Eentje die hem helpt de beelden die hem elke nacht opjagen te verdringen. Maar dan moet hij ze eerst onder ogen zien. Dus het beeld van zijn vader die zich door het hoofd schiet. Het beeld van zijn misbruikers. En nog andere beelden. Veel beelden.

Het fietsframe moet af. Hij schuurt verder. Schilfer na schilfer zwarte verf zweeft naar de grond. Hij vindt het prettig met zijn handen te werken. Geen stress. Niks moet. Dat is mooi. Hij ziet zichzelf niet als fietsenmaker. Gewoon werk zit er niet meer in. Geen opleiding. Geen werkervaring. Tbs'er. Nee, dat

wordt niks. Dus hij zoekt een vorm van dagbesteding. Voorlichting aan jonge criminelen of zo.

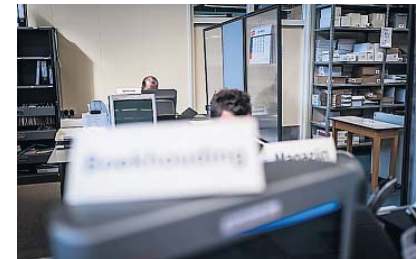
Vroeg of laat krijgt hij te maken met Janine, maatschappelijk werkster en arbeidsbegeleider in de Mesdagkliniek. Enkele verdiepingen boven de werkzaal is haar kantoor waar zij met de telefoon elke dag naar werk zoekt voor de circa tachtig patiënten die in de 'uitstroom' zitten. Ze hopen terug te keren in een samenleving die hun vrees. Ze hopen op een tweede kans voor huisje, boompje, beestje.

Janine blijft zoeken. Na tienduizend keer 'hee' horen zeggen, het verlossende 'ja' uit de hoorn te krijgen. Daar doet ze het voor. Werk is een voorwaarde voor verlof. Werk brengt structuur in je dag. Het geeft het gevoel onderdeel te zijn van de wereld buiten de muren. "We zoeken het liefst betaald werk, maar er zijn patiënten die daar niet toe in staat zijn. Voor hen zoeken we vrijwilligerswerk. Maar ook die banen liggen voor de patiënten niet voor het oprapen. Er wordt vaak een verklaring van goed gedrag gevraagd."

De patiënten werken in verschillende branches. "Om ze daar op voor te bereiden bieden we in de Mesdag een aantal opleidingen aan, zoals hout, schoonmaak en horeca."

Niet iedereen is geschikt om met de handen te laten werken. Naast de werkzalen is ook een kantoorruimte. Hier is de repro-afdeling. Hier werken de tbs'ers die de voorkeur geven aan een toetsenbord. Ze moeten niks hebben van het lawaai in de werkzalen. Ze doen vooral veel printwerk, zetten bijvoorbeeld een clubblad in elkaar. Zestig tot zeventig procent van de opdrachten die ze krijgen komt vooral via personeel van de Mesdag. Bladjes, krantjes, flyers: alles wordt hier gedrukt.

Nick wil geen toetsen indrukken. Hij houdt de

fietsvork horizontaal voor zich en keurt het schuurwerk. Van de oorspronkelijke verf is bijna niets meer te zien. Onder het roest blinkt het ijzer. Nick steekt het onderdeel in een bak en klopt het oranje stof van zijn handen. Hij draait even met zijn nek. Knak. Zijn werk zit er op. Hij fronst. Hij denkt aan morgen.